

معامله قرن

فاطمه زهرا علی نژاد
دانشجوی دکتری روابط بین الملل

اندیشه روابط بین الملل

سرشناسه: علی نژاد، فاطمه زهرا، ۱۳۵۲-

عنوان و نام پدیدآور: معامله قرن / فاطمه زهرا علی نژاد؛ ویراستار زهرا خانیانی.

مشخصات نشر: تهران: شهر یاس، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۵۵ ص.: مصور.

شابک: ۹-۶-۸۳۳۷-۶۰۰-۹۷۸: ۵۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۴۵] - ۱۵۵.

موضوع: تراجم، دونالد، ۱۹۴۶ م. -- دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی

موضوع: Trump, Donald -- Political and social view

موضوع: فلسطین -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۱ م. -- دخالت ایالات متحده

موضوع: Palestine -- Politics and government -- 21st century -- Participation, U.S.

موضوع: خاورمیانه -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۱ م. -- دخالت ایالات متحده

موضوع: Middle East -- Politics and government -- 21th century -- Participation, U. S.

رده بندی کنگره: E۹۱۳/۳

رده بندی دیویی: ۰۷۳/۹۳۳۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۸۷۵۹۳

عنوان: معامله قرن

نویسنده: فاطمه زهرا علی نژاد

طراح جلد: فاطمه زهرا علی نژاد

ویراستار: زهرا خانیانی

ناشر: شهر یاس

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۹

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۵۶۴۵۴۶۳

پست الکترونیکی: irtt@gmail.com

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۶-۸۳۳۷-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق متعلق به اندیشکده روابط بین الملل بوده و هرگونه تکثیر این کتاب به صورت کاغذی و الکترونیکی بدون مجوز کتبی از اندیشکده ممنوع است. برای تهیه این کتاب می توانید به وبسایت اندیشکده روابط بین الملل به نشانی www.irthink.com مراجعه کنید.

فهرست مطالب

۹..... پیشگفتار

۱۱..... مقدمه

۱۱..... معامله قرن؛ ترامپ و قراردادهای شکننده در غرب آسیا

فصل اول

۱۵..... مبانی نظری و زمینه‌های تاریخی معامله قرن

۱۵..... مقدمه

۱۶..... الف) مبانی نظری

۲۶..... ب) بررسی تاریخی معامله قرن

۲۷..... زمینه‌های تاریخی معامله قرن

۲۹..... شکل‌گیری انتفاضه‌ها

۳۱..... مروری بر انتفاضه‌های فلسطین

۳۴..... طرح‌های پیشین مشابه معامله قرن

۴۲..... روند صلح غرب آسیا

۵۰..... معامله قرن آمریکا

فصل دوم

۵۵..... بازیگران و کارگزاران معامله قرن

۵۵..... مقدمه

۵۶..... الف) بازیگران بین‌المللی

۶۸..... ب) بازیگران داخلی سرزمین‌های اشغالی

۸۵..... ج) بازیگران منطقه‌ای

اهداف و موانع تحقق معامله قرن و نقش ایران در آن..... ۹۹

مقدمه..... ۹۹

الف) اهداف معامله قرن..... ۱۰۱

مفاد معامله قرن..... ۱۰۴

ب) موانع تحقق معامله قرن..... ۱۱۴

نقش ایران در محققشدن معامله قرن..... ۱۱۵

موانع منطقه‌ای تحقق معامله قرن..... ۱۱۹

موانع داخلی تحقق معامله قرن..... ۱۲۱

فصل چهارم

برآیند شکست معاهده قرن بر کنشگران منطقه‌ای و بین‌المللی..... ۱۲۷

مقدمه..... ۱۲۷

نتایج سیاسی-اقتصادی معامله قرن..... ۱۲۸

نتایج معامله قرن بر منطقه غرب آسیا..... ۱۲۸

نتایج معامله قرن بر رژیم صهیونیستی..... ۱۳۴

نتایج معامله قرن بر روابط رژیم صهیونیستی و اروپا..... ۱۳۷

نتایج معامله قرن بر روابط رژیم صهیونیستی و آمریکا..... ۱۳۸

نتیجه..... ۱۴۲

منابع..... ۱۴۵

پیشگفتار

مفهوم «معامله قرن»^۱ از این جهت اهمیت دارد که زمینه تغییر در شکل‌بندی‌های جغرافیایی و ژئوپلیتیکی در حوزه همجوار رژیم صهیونیستی را به وجود می‌آورد. این رژیم تلاش می‌کند تا بقا و امنیت خود را بر اساس شرکت و همکاری برخی از کشورهای منطقه‌ای تنظیم کند. ایالات متحده، در جایگاه قدرت بزرگ جهانی، می‌کوشد تا نقش میانجی را در روند صلح خاورمیانه ایفا کند. برخی از پژوهشگران به این موضوع اشاره می‌کنند که طرح معامله قرن مسائل راهبردی ایالات متحده و کشورهای منطقه‌ای را دچار مشکل دیپلماتیک می‌کند.

انتقال سفارت آمریکا به بیت‌المقدس دونالد ترامپ را، در جایگاه بازیگر موازنه‌دهنده کشورهای عربی و رژیم صهیونیستی، کمرنگ کرده است. بر اساس طرح معامله قرن مقرر شد که دو موضوع اجتماعی در کانون توجه قرار گیرد: اول آندک شهرک‌های صهیونیست‌ها در مناطق اشغالی متوقف شود؛ دوم آنکه مشکل آوارگان فلسطینی برطرف شود و به این ترتیب زمینه استقرار گروه‌های آواره در مناطق اشغالی فراهم آید. دفتر سیاسی حماس مخالفت خود را با آنچه معامله قرن نامیده می‌شود، به دلیل نادیده گرفتن حق حاکمیت فلسطینی‌ها اعلام کرده است.

جنبش مقاومت فلسطین برای خنثی‌سازی طرح معامله قرن، راه‌برد «لماهرات برای بازگشت» تا تحقق اهداف گروه‌های فلسطینی را در دستور کار قرار داده است. چنین راه‌کردی به مفهوم گسترش مبارزه مدنی و کنش غیرخشونت‌آمیز برای افشای سیاست سرکوب رژیم صهیونیستی محسوب می‌شود. گروه‌های اجتماعی در فلسطین نیز تاکنون موضوع معامله قرن را نپذیرفته‌اند. علت اصلی آن را می‌توان در پیامدهای چنین فرایندی برای امنیت‌سازی منطقه‌ای و آینده هویت سیاسی کشورهای جهان عرب و فلسطین دانست.

گروه‌های فلسطینی در بیان علت مخالفت خود با طرح معامله قرن به دو موضوع اشاره می‌کنند: اولاً، حق بازگشت آوارگان ماهیت قانونی دارد؛ ثانیاً، آنان قدس را پایتخت فلسطین می‌دانند. کشورهای

^۱. Deal of the Century

مصر، اردن و روسیه در زمره مخالفان طرح معامله بزرگ قرن محسوب می‌شوند. سیدحسن نصرالله نیز چنین طرحی را مشکلی بزرگ برای آینده گروه‌های فلسطینی دانست؛ فرایندی که می‌تواند در دسرهای جدیدی را برای کشورهای منطقه ایجاد کند.

بسیاری از نظریه‌پردازان موضوعات منطقه‌ای و سیاست خارجی مفهوم معامله قرن را در ارتباط با امکان‌پذیری طرح صلح فلسطین و رژیم صهیونیستی بر اساس میانجیگری ایالات متحده تبیین می‌کنند. چنین رویکردی به معنای پذیرش متقابل بازیگرانی در خاورمیانه عربی و آسیای جنوب‌غربی است که هریک از آنان دارای اهداف و مطلوبیت‌های خاصی در سیاست بین‌الملل هستند. در معامله قرن بر این مفهوم تأکید شد که زمینه شکل‌گیری دولت مستقل فلسطینی به وجود می‌آید. در حالی که، در ساختار و فرایند پیش‌بینی شده طرح معامله قرن، هیچ‌گونه اصالتی برای حاکمیت ملی فلسطین مشاهده نمی‌شود؛ دولتی که سیمی از کرانه باختری، نوار غزه و چند محله از بیت‌المقدس شرقی را دربر می‌گرفت. بر اساس طرح معامله قرن، شهر «ابودیس» پایتخت دولت فلسطینی محمودعباس پیش‌بینی شده است. آمریکایی‌ها هیچ‌گاه این طرح را در دوران باراک اوباما نپذیرفتند. بر اساس طرح معامله قرن، که دونالد ترامپ از آن حمایت کرده، بسیاری از روستاها و محله‌های عربی، که فلسطینی‌ها در آن زندگی می‌کردند، به دولت خودگردان واگذار خواهد شد، به‌گونه‌ای که یک معبر نیز برای دسترسی آنان به مسجدالاقصی پیش‌بینی می‌شود. در فرایند معامله قرن، دولت‌های عرب غرب آسیا با بن‌بست ژئوپلیتیکی و ابهام امنیتی در آینده روبه‌رو خواهند شد.